

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Навчально-науковий медичний інститут

Кафедра соціальної роботи, педагогіки та логопедії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

«2» 09 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКУМ З АУТИЗМУ

016 Спеціальна освіта

016.01 Логопедія

ОП Логопедія та психокорекційний супровід

Розробники

Завідувач кафедри соціальної роботи,
педагогіки та логопедії

Гарант освітньої програми

В.о. директора ННМІ

Начальник НМВ

Савінова Н.В.

Савінова Н.В.

Савінова Н.В.

Кузнецова О.А.

Шкірчак С. І.

Миколаїв – 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Практикум з аутизму	
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка	
Спеціальність	016 Спеціальна освіта	
Спеціалізація (якщо є)	016.01 Логопедія	
Освітня програма	Логопедія та психокорекційний супровід	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	вибіркова дисципліна	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2024 -2025	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна, заочна форма	
	2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин	
Структура курсу: лекції семінарські заняття (практичні) годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	17 год. лекції	6 год. лекц.
	34 год. практ. (сем.)	12 год. практ.
	99 год. сам. роб.	132 год. сам. роб.
Відсоток аудиторного навантаження	34 %	12 %
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів:

Навчальна дисципліна є вибірковою складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія і передбачає вивчення теоретико-методичних основ практичного логопедичного супроводу осіб з РАС.

Метою вивчення навчальної дисципліни є – формування у студентів цілісної системи професійних компетенцій, що дозволяють результативно проводити логокорекційну, логорозвиткову роботу з дітьми, які страждають на розлади аутистичного спектру, з метою забезпечення їх мовленнєвого розвитку та процесу соціалізації, розуміння структури та спрямованості індивідуальних психокорекційних і логокорекційних програм для цієї категорії дітей.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Отримати знання щодо порушень мовленнєвого розвитку дитини з РАС.

Розширити бачення про сутність, форми і характерні риси дитячого аутизму та розлади аутистичного спектру.

Закріпити знання про психологічні особливості розвитку дитини з дитячим аутизмом та розладами аутистичного спектру.

Оволодіти методиками корекційного логопедичного впливу.

Вміти визначати причини та специфіку мовленнєвих порушень у дитини з РАС та відповідно до цього підбирати спеціальні методи, прийоми, зособи логокорекційної роботи.

Використовувати критерії диференціальної діагностики порушень мовленнєвої діяльності дітей із РАС при здійсненні комплексної оцінки їх психофізичного розвитку.

Аналізувати клінічні прояви порушень психофізичного та мовленнєвого розвитку у дітей із РАС.

Очікувані результати навчання:

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Інтегральні компетентності
Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
Загальні компетентності
ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності
СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики логопедичного впливу, технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами, мовленнєвими порушеннями.
СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвиткову, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів та їх мовленнєвої діяльності
СК-7. Здатність до організації освітнього та логокорекційного процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.
СК-8. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, порушеннями мовленнєвої діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища.
СК-9. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, в тому числі інклюзивного освітнього середовища.

Програмні результати навчання

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами, які потребують логопедичної допомоги, генерувати нові ідеї щодо удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку осіб з ООП, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, на цій основі забезпечувати інтерпретації освітньої підтримки згідно особливих освітніх потреб здобувачів.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові та логопедичні послуги (допомогу) відповідно до рівня

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, тяжкими порушеннями мовлення в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

№	Тема заняття / план	Лекції	Практ.	Самост. робота
1	Кредит 1. Тема 1. Характеристика мовленнєвого розвитку дитини з РАС в онтогенезі.	4	6	20
2	Кредит 2. Тема 2. Проблеми комунікації дітей із РАС. Клінічні прояви.	4	8	20
3	Тема 3. Особливості лексико-граматичної складової мовленнєвої діяльності дітей із РАС.	4	8	20
4	Кредит 3. Тема 4. Логопедична робота з формування розуміння мовлення у дітей із РАС.	3	8	20
5.	Тема 5. Логопедична робота з формування комунікативної функції мовлення у дітей із РАС.	2	4	19
		17	34	99
Всього - 90		17	34	99

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Денна форма навчання

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Характеристика мовленнєвого розвитку дитини з РАС в онтогенезі. Лекція 1-2 (4 години). 1. Загальна характеристика психічного розвитку дитини з РАС. 2. Розвиток пізнавальної сфери дитини з РАС: увага, сприйняття, пам'ять, мислення. 3. Особливості розвитку особистісної та емоційно-вольовий сфери дитини з РАС. 4. Дизонтогенез мовленнєвої діяльності дитини з РАС. 5. Різноманітність проявів мовленнєвих порушень у дітей із РАС. 6. Формування та розвиток основних видів діяльності дитини з РАС: ігрова, трудова, навчальна діяльність.
2	Тема 2. Проблеми комунікації дітей із РАС. Клінічні прояви. Лекція 3-4 (4 години). 1. Порушення комунікативної функції мовлення дітей із РАС. Автономність мовлення . 2. Особливості спілкування дітей із РАС з однолітками, батьками, педагогами. 3. Невербальна комунікація дітей із РАС. 4. Поняття мутизму. Природа мутизму при РАС. 5. Симптоматика, характерні особливості прояву мутизму при РАС. 6. Комунікативна поведінка дітей із РАС. 7. Вербальне спілкування дитини з РАС.
3	Тема 3. Особливості лексико-граматичної складової мовленнєвої діяльності дітей із РАС. Лекція 5-6 (4 години). 1. Особливості розвитку лексики (активного й пасивного словника) дитини з РАС. 2. Особливості функціонування різних частин мови в усних текстових висловлюваннях дитини з РАС. 3. Стан активного й пасивного словникового запасу. Особливості використання займенників дітьми з РАС. 4. Граматичні помилки в мовленні дитини з розладами аутистичного спектра. 5. Поява в мовленні дитини з РАС особистих займенників та особливості їх вживання. 6. Порушення семантики (метафоричне заміщення, розширення чи надмірне – до буквальності – звуження тлумачень значень слів), неологізми.

	7. Порушення синтаксичної сторони мовлення дитини з РАС. 8. Порушення просодичних компонентів мовлення дитини з РАС.
4	Тема 4. Логопедична робота з формування розуміння мовлення у дітей із РАС. Лекція 7-8 (3 години) 1. Розуміння інструкцій, частин мови та їх зв'язків у реченні, тексті. 2. Логопедична робота з розвитку розуміння мовлення у дитини з РАС: а) методики роботи над розумінням інструкцій та їх виконання («Дай», «Покажи», «Принеси» тощо); б) методики формування у дітей з РАС навичок розуміння назв дій. 3. Технології навчання виконання інструкцій дітьми з РАС : а) на відтворення простих рухів; б) на відтворення рухів із предметами; в) на розуміння та відтворення дій за відеоматеріалами, фотографіями або картинками. 4. Зміст роботи з розвитку пасивного словника дитини з РАС. 5. Формувальні методики накопичення, збагачення пасивного словника у дітей з РАС. 6. Формувальні методики активізації предметного словника, словника ознак та дій у дітей із РАС. 7. Формувальні методики опанування навичок словотворення та словозміни у дітей із РАС.
	Тема 5. Логопедична робота з формування комунікативної функції мовлення у дітей із РАС. Лекція 9 (2 години) 1. Основні принципи індивідуальної логопедичної корекції комунікативної діяльності дитини: а) опора на збережені психічні функції, процеси, ресурси розвитку; б) послідовність корекційного впливу, щоденник спостереження за психічним станом дитини, розвитком комунікативних процесів. 2. Формування навичок експресивного мовлення у дітей з РАС засобами поведінкової терапії. 3. Технології наслідування в логопедичній практиці з дітьми з РАС. Комунікативні стимули. 4. Методики використання елементів жестового мовлення (зокрема, використання вказівного жесту для вираження свого бажання тощо). 5. Методики навчання дітей з РАС слів, які висловлюють прохання. 6. Технології формування умінь і навичок давати відповіді на запитання (про себе, про маму, іграшку тощо). 7. Розвиток розумових операцій: узагальнення, класифікація, серіація. Формування узагальнюючих понять у дітей із РАС. 8. Методики роботи над фразою, двослівними та складними реченнями з дитиною із РАС.

4.1. План лекцій
Заочна форма навчання

№	Тема заняття / план
----------	----------------------------

1	Тема 1. Характеристика мовленнєвого розвитку дитини з РАС в онтогенезі. Лекція 1 (1 година). 2. Загальна характеристика психічного розвитку дитини з РАС. 2. Розвиток пізнавальної сфери дитини з РАС: увага, сприйняття, пам'ять, мислення. 3. Особливості розвитку особистісної та емоційно-вольовий сфери дитини з РАС. 4. Дизонтогенез мовленнєвої діяльності дитини з РАС. 5. Різноманітність проявів мовленнєвих порушень у дітей із РАС. 6. Формування та розвиток основних видів діяльності дитини з РАС: ігрова, трудова, навчальна діяльність.
2	Тема 2. Проблеми комунікації дітей із РАС. Клінічні прояви. Лекція 2 (1 година). 3. Порушення комунікативної функції мовлення дітей із РАС. Автономність мовлення . 4. Особливості спілкування дітей із РАС з однолітками, батьками, педагогами. 3. Невербальна комунікація дітей із РАС. 4. Поняття мутизму. Природа мутизму при РАС. 5. Симптоматика, характерні особливості прояву мутизму при РАС. 6. Комунікативна поведінка дітей із РАС. 7. Вербальне спілкування дитини з РАС.
3	Тема 3. Особливості лексико-граматичної складової мовленнєвої діяльності дітей із РАС. Лекція 3 (1 година). 2. Особливості розвитку лексики (активного й пасивного словника) дитини з РАС. 2. Особливості функціонування різних частин мови в усних текстових висловлюваннях дитини з РАС. 3. Стан активного й пасивного словникового запасу. Особливості використання займенників дітьми з РАС. 4. Граматичні помилки в мовленні дитини з розладами аутистичного спектра. 5. Поява в мовленні дитини з РАС особистих займенників та особливості їх вживання. 6. Порушення семантики (метафоричне заміщення, розширення чи надмірне – до буквальності – звуження тлумачень значень слів), неологізми. 7. Порушення синтаксичної сторони мовлення дитини з РАС. 8. Порушення просодичних компонентів мовлення дитини з РАС.
4	Тема 4. Логопедична робота з формування розуміння мовлення у дітей із РАС. Лекція 4 (1 година) 3. Розуміння інструкцій, частин мови та їх зв'язків у реченні, тексті. 4. Логопедична робота з розвитку розуміння мовлення у дитини з РАС: а) методики роботи над розумінням інструкцій та їх виконання («Дай», «Покажи», «Принеси» тощо); б) методики формування у дітей з РАС навичок розуміння назв дій. 3. Технології навчання виконання інструкцій дітьми з РАС : а) на відтворення простих рухів; б) на відтворення рухів із предметами; в) на розуміння та відтворення дій за відеоматеріалами, фотографіями або картинками. 4. Зміст роботи з розвитку пасивного словника дитини з РАС. 5. Формувальні методики накопичення, збагачення пасивного словника у дітей з РАС. 6. Формувальні методики активізації предметного словника, словника ознак та дій у дітей із РАС. 7. Формувальні методики опанування навичок словотворення та словозміни у дітей із РАС.
	Тема 5. Логопедична робота з формування комунікативної функції мовлення у дітей із РАС.

	Лекція 5 (2 години) 3. Основні принципи індивідуальної логопедичної корекції комунікативної діяльності дитини: а) опора на збережені психічні функції, процеси, ресурси розвитку; б) послідовність корекційного впливу, щоденник спостереження за психічним станом дитини, розвитком комунікативних процесів. 4. Формування навичок експресивного мовлення у дітей з РАС засобами поведінкової терапії. 3. Технології наслідування в логопедичній практиці з дітьми з РАС. Комунікативні стимули. 4. Методики використання елементів жестового мовлення (зокрема, використання вказівного жесту для вираження свого бажання тощо). 5. Методики навчання дітей з РАС слів, які висловлюють прохання. 6. Технології формування умінь і навичок давати відповіді на запитання (про себе, про маму, іграшку тощо). 7. Розвиток розумових операцій: узагальнення, класифікація, серіація. Формування узагальнюючих понять у дітей із РАС. 8. Методики роботи над фразою, двослівними та складними реченнями з дитиною із РАС.
--	---

4.2. План практичних (семінарських) занять Денна форма навчання

№	Тема заняття / план
1	Практичне заняття № 1 (2 години). <i>Поняття про розлади аутистичного спектру.</i> 1. Загальна характеристика поняття <i>розлад аутистичного спектру</i>. Психічний розвиток дитини з РАС. 2. Розвиток пізнавальної сфери дитини з РАС: увага, сприйняття, пам'ять, мислення. 3. Особливості розвитку особистісної та емоційно-вольовий сфери дитини з РАС. 4. Складність структури порушеного розвитку дитини з РАС. Клінічна характеристика за МКХ-10 (11).
2	Практичне заняття № 2 (2 години). <i>Етіологія та діагностика розладів аутистичного спектру.</i> 1. Діагностичні критерії розладів аутистичного спектру за міжнародними класифікаційними системами. 2. Дослідження стану розвитку осіб з розладами аутистичного спектра методом наукового спостереження. Правила організації якісного спостереження. 3. Методики комплексного обстеження дітей із РАС. Діагностична карта розвитку дитини. Прогноз. 4. Етіологія розладів аутистичного спектру. 5. Проблематика діагностики, корекційного супроводу дітей з розладами аутистичного спектра в українській та зарубіжній науковій літературі.
3	Практичне заняття № 3 (2 години). <i>Проблеми диференціальної діагностики розвитку дітей із РАС.</i> 1. Дизонтогенез мовленнєвої діяльності дитини з РДА, РАС. 2. Різноманітність проявів мовленнєвих порушень у дітей із РАС: а) ехोलалії та особливості проявів у дітей із РАС; б) слова-штампи і фрази-штампи; в) фонографічність («папуга») мовлення дітей із РАС; г) відсутність звернень у мовленні; д) вживання особистих займенників. 3. Формування та розвиток основних видів діяльності дитини з РАС: ігрова, трудова,

	навчальна діяльність.
4	Практичне заняття № 4-5 (4 години). <i>Порушення комунікативної діяльності дітей із РАС.</i> 1. Порушення комунікативної функції мовлення дітей із РАС. Автономність мовлення . 2. Особливості спілкування дітей із РАС з однолітками, батьками, педагогами. 3. Невербальна комунікація дітей із РАС. 4. Особливості вербальної комунікації дітей із РАС. 5. Типологія комунікативної поведінки дітей із РАС. 6. Методи альтернативної та підтримувальної комунікації, різновиди арт-терапій (музикотерапія, ігротерапія, анімалотерапія та ін.).
5	Практичне заняття № 6-7 (4 години).. <i>Особливі прояви мутизму у дітей із РАС.</i> 1. Поняття мутизму. Причини. 2. Види мутизму. Прояви , патонегез. 3. Клінічна картина селективного мутизму при РДА. 4. Характерні особливості мутизму при РДА. 5. Поведінка дітей із мутизмом при РАС. 6. Лікування і корекція мутизму.
6	Практичне заняття № 8-9 (4 години). . <i>Особливості формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із РАС.</i> 3. Особливості розвитку лексики (активного й пасивного словника) дитини з РАС. 2. Особливості функціонування різних частин мови в усних текстових висловлюваннях дитини з РАС. 3. Стан активного й пасивного словникового запасу. Особливості використання займенників дітьми з РАС. 4. Граматичні помилки в мовленні дитини з розладами аутистичного спектра. 5. Поява в мовленні дитини з РАС особистих займенників та особливості їх вживання.
7	Практичне заняття № 10-11 (4 години). <i>Порушення семантики та просодики у дітей із РАС.</i> 1. Порушення семантики у дітей із РАС: а) метафоричне заміщення, б) розширення чи надмірне – до буквальності – звуження тлумачень значень слів, в) неологізми. 2. Порушення синтаксичної сторони мовлення дитини з РАС. 3. Порушення просодичних компонентів мовлення дитини з РАС. 4. Ехолоалії .
8	Практичне заняття № 12-13 (4 години).. <i>Особливості розуміння змісту висловлювання дітьми з РАС.</i> 1. Розуміння інструкцій, частин мови та їх зв'язків у реченні, тексті. 2. Логопедична робота з розвитку розуміння мовлення у дитини з РАС: а) методики роботи над розумінням інструкцій та їх виконання («Дай», «Покажи», «Принеси» тощо); б) методики формування у дітей з РАС навичок розуміння назв дій. 3. Технології навчання виконання інструкцій дітьми з РАС : а) на відтворення простих рухів; б) на відтворення рухів із предметами; в) на розуміння та відтворення дій за відеоматеріалами, фотографіями або картинками.
9	Практичне заняття № 14-15 (4 години).. <i>Словникова робота з дітьми з РАС.</i> 1.Зміст роботи з розвитку пасивного словника дитини з РАС. 2.Формувальні методики накопичення, збагачення пасивного словника у дітей з РАС. 3. Формувальні методики активізації :

	а) предметного словника, б) словника ознак, в) словника дій у дітей із РАС. 4. Формувальні методики опанування навичок словотворення у дітей із РАС. 5. Технології формування навичок словозміни у дітей із РАС. 6. Створення розвиткового середовища. Тематична спрямованість.
10	Практичне заняття № 16-17 (4 години). <i>Логопедична корекція комунікативної діяльності дитини з РАС.</i> 1. Основні принципи індивідуальної логопедичної корекції комунікативної діяльності дитини: а) опора на збережені психічні функції, процеси, ресурси розвитку; б) послідовність корекційного впливу, щоденник спостереження за психічним станом дитини, розвитком комунікативних процесів. 2. Формування навичок експресивного мовлення у дітей з РАС засобами поведінкової терапії. 3. Технології наслідування в логопедичній практиці з дітьми з РАС. Комунікативні стимули. 4. Методики використання елементів жестового мовлення (зокрема, використання вказівного жесту для вираження свого бажання тощо). 5. Методики навчання дітей з РАС слів, які висловлюють прохання. 6. Технології формування умінь і навичок запитання-відповідь (про себе, про маму, іграшку тощо). 7. Розвиток розумових операцій: узагальнення, класифікація, серіація. Формування узагальнюючих понять у дітей із РАС. 8. Методики роботи з дитиною із РАС над фразою, двослівними та складними реченнями.
11	9. Технології формування умінь і навичок запитання-відповідь (про себе, про маму, іграшку тощо). 10. Методики роботи з дитиною із РАС над фразою, двослівними та складними реченнями.

**План практичних (семінарських) занять
Заочна форма навчання**

№	Тема заняття / план
3	Практичне заняття № 1 (2 години). <i>Проблеми диференціальної діагностики розвитку дітей із РАС.</i> 4. Дизонтогенез мовленнєвої діяльності дитини з РДА, РАС. 5. Різноманітність проявів мовленнєвих порушень у дітей із РАС: а) ехололії та особливості проявів у дітей із РАС; б) слова-штампи і фрази-штампи; в) фонографічність («папуга») мовлення дітей із РАС; г) відсутність звернень у мовленні; д) вживання особистих займенників. 6. Формування та розвиток основних видів діяльності дитини з РАС: ігрова, трудова, навчальна діяльність.
4	Практичне заняття № 2 (2 години). <i>Порушення комунікативної діяльності дітей із РАС.</i> 7. Порушення комунікативної функції мовлення дітей із РАС. Автономність мовлення . 8. Особливості спілкування дітей із РАС з однолітками, батьками, педагогами. 9. Невербальна комунікація дітей із РАС. 10. Особливості вербальної комунікації дітей із РАС. 11. Типологія комунікативної поведінки дітей із РАС. 12. Методи альтернативної та підтримувальної комунікації, різновиди арт-терапій

	(музикотерапія, ігротерапія, анімалотерапія та ін.).
6	Практичне заняття № 3 (2 години). . <i>Особливості формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із РАС.</i> 4. Особливості розвитку лексики (активного й пасивного словника) дитини з РАС. 2. Особливості функціонування різних частин мови в усних текстових висловлюваннях дитини з РАС. 3. Стан активного й пасивного словникового запасу. Особливості використання займенників дітьми з РАС. 4. Граматичні помилки в мовленні дитини з розладами аутистичного спектра. 5. Поява в мовленні дитини з РАС особистих займенників та особливості їх вживання.
8	Практичне заняття № 4 (2 години).. <i>Особливості розуміння змісту висловлювання дітьми з РАС.</i> 3. Розуміння інструкцій, частин мови та їх зв'язків у реченні, тексті. 4. Логопедична робота з розвитку розуміння мовлення у дитини з РАС: а) методики роботи над розумінням інструкцій та їх виконання («Дай», «Покажи», «Принеси» тощо); б) методики формування у дітей з РАС навичок розуміння назв дій. 3. Технології навчання виконання інструкцій дітьми з РАС : а) на відтворення простих рухів; б) на відтворення рухів із предметами; в) на розуміння та відтворення дій за відеоматеріалами, фотографіями або картинками.
9	Практичне заняття № 5 (2 години). <i>Словникова робота з дітьми з РАС.</i> 1.Зміст роботи з розвитку пасивного словника дитини з РАС. 2.Формувальні методики накопичення, збагачення пасивного словника у дітей з РАС. 3. Формувальні методики активізації : а) предметного словника, б) словника ознак, в) словника дій у дітей із РАС. 4. Формувальні методики опанування навичок словотворення у дітей із РАС. 5. Технології формування навичок словозміни у дітей із РАС. 6. Створення розвиткового середовища. Тематична спрямованість.
10	Практичне заняття № 6 (2 години). <i>Логопедична корекція комунікативної діяльності дитини з РАС .</i> 3. Основні принципи індивідуальної логопедичної корекції комунікативної діяльності дитини: а) опора на збережені психічні функції, процеси, ресурси розвитку; б) послідовність корекційного впливу, щоденник спостереження за психічним станом дитини, розвитком комунікативних процесів. 4. Формування навичок експресивного мовлення у дітей з РАС засобами поведінкової терапії. 3. Технології наслідування в логопедичній практиці з дітьми з РАС. Комунікативні стимули. 4. Методики використання елементів жестового мовлення (зокрема, використання вказівного жесту для вираження свого бажання тощо). 5. Методики навчання дітей з РАС слів, які висловлюють прохання. 6. Технології формування умінь і навичок запитання-відповідь (про себе, про маму, іграшку тощо). 7. Розвиток розумових операцій: узагальнення, класифікація, серіація. Формування узагальнюючих понять у дітей із РАС. 8. Методики роботи з дитиною із РАС над фразою, двослівними та складними реченнями.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Відповідь на семінарському занятті – це активна участь в обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу. Вільне володіння матеріалом доповіді, що дозволяє задавати та відповідати на питання по темі.

Доповідь – це один із видів монологічного мовлення: публічне, розгорнуте, офіційне повідомлення з певного питання, засноване на залученні документальних даних. Вміст доповіді — це представлена інформація, що відображає суть питання або дослідження щодо даної ситуації.

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ (ДОПОВІДЬ)

(робота має бути на 5-10 сторінок, шрифт – Times New Roman, 14 розмір, 1,5 – інтервал)

Завдання:

1. Діагностика порушень емоційно-вольової сфери та поведінки дітей із РАС
2. Відмежування РАС від подібних станів.
3. Структура порушень комунікативної функції у дітей із РАС.
4. Соціальні фактори впливу на порушення комунікативної поведінки дітей із РАС.
5. Прогноз психічного й мовленнєвого розвитку дітей із РАС.
6. Сучасний стан та перспективи розвитку системи допомоги дітям із РАС.
7. Робота з сім'єю, яка має дитину з РАС.
8. Прояви агресивної поведінки у дітей із РАС.
9. Види агресивної поведінки у дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери та РАС.
10. Соціальна адаптація дітей із РАС.
11. Роль сім'ї в соціальній адаптації дітей з розладами емоційно-вольової сфери та РАС.

Питання для самоконтролю

1. Система комплексної медико-психолого-педагогічної корекції РАС.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку систем допомоги дітям із РАС.
3. Робота з сім'єю дитини з РАС.
4. Особливості формування пізнавальної діяльності дітей із РАС.
5. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із РАС.
6. Напрямки логопедичної роботи з дітьми з РАС.
7. Роль педагогічного спостереження для диференціальної діагностики РАС.
8. Оцінка маніпулятивних функцій дітей із РАС.
9. Оцінка мовленнєвого розвитку дітей із РАС.
10. Корекція звуковимови у дітей із РАС.
11. Розвиток лексико-граматичної будови та зв'язного мовлення при РАС.
12. Зміст психопрофілактичної роботи з дітьми з РАС.

4. Забезпечення освітнього процесу

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

- робоча програма навчальної дисципліни;
- опорні конспекти лекцій;
- методичні матеріали до виконання самостійної та індивідуальної роботи;
- законодавчі та методичні матеріали;
- підручники і навчальні посібники.

5. Методи навчання

Методи організації навчальної діяльності студентів: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні методи навчання: вправи, графічні роботи.

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності студентів: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частковопошуковий (евристичний).

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: ділові та рольові (драматизація) ігри, дискусії і диспути, студентські наукові конференції, створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

8. Форми контролю

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

Види робіт: Контроль за рівнем засвоєння матеріалу та знань студентів проводиться у таких формах: виконання творчо-пошукової роботи; виконання самостійної роботи (доповіді); усні відповіді на семінарських заняттях; Залік.

Протягом семестру здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час захисту індивідуальних завдань, надання відповідей на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу.

Підсумковий контроль

Питання до заліку з навчальної дисципліни

1. Загальна характеристика психічного розвитку дитини з РАС.
2. Розвиток пізнавальної сфери дитини з РАС: увага, сприйняття, пам'ять, мислення.
3. Особливості розвитку особистісної та емоційно-вольової сфери дитини з РАС.
4. Дизонтогенез мовленнєвої діяльності дитини з РАС.
5. Різноманітність проявів мовленнєвих порушень у дітей із РАС.
6. Формування та розвиток основних видів діяльності дитини з РАС: ігрова, трудова, навчальна діяльність.
7. Основні принципи індивідуальної логопедичної корекції комунікативної діяльності дитини:
 - а) опора на збережені психічні функції, процеси, ресурси розвитку;
 - б) послідовність корекційного впливу, щоденник спостереження за психічним станом дитини, розвитком комунікативних процесів.
8. Формування навичок експресивного мовлення у дітей з РАС засобами поведінкової терапії.
9. Технології наслідування в логопедичній практиці з дітьми з РАС. Комунікативні стимули.
10. Методики використання елементів жестового мовлення (зокрема, використання вказівного жесту для вираження свого бажання тощо).
11. Методики навчання дітей з РАС слів, які висловлюють прохання.
12. Технології формування умінь і навичок давати відповіді на запитання (про себе, про маму, іграшку тощо).
13. Розвиток розумових операцій: узагальнення, класифікація, серіація. Формування узагальнюючих понять у дітей із РАС.
14. Методики роботи над фразою, двослівними та складними реченнями з дитиною із РАС.

Зміст роботи з розвитку пасивного словника дитини з РАС.

15. Формувальні методики накопичення, збагачення пасивного словника у дітей з РАС.

16. Формувальні методики активізації предметного словника, словника ознак та дій у дітей із РАС.

17. Формувальні методики опанування навичок словотворення та словозміни у дітей із РАС.

18. Особливості розвитку лексики (активного й пасивного словника) дитини з РАС.

19. Особливості функціонування різних частин мови в усних текстових висловлюваннях дитини з РАС.

20. Стан активного й пасивного словникового запасу. Особливості використання займенників дітьми з РАС.

21. Граматичні помилки в мовленні дитини з розладами аутистичного спектра.

22. Поява в мовленні дитини з РАС особистих займенників та особливості їх вживання.

23. Порухи семантики (метафоричне заміщення, розширення чи надмірне – до буквальності – звуження тлумачень значень слів), неологізми.

24. Порухи синтаксичної сторони мовлення дитини з РАС.

25. Порухи просодичних компонентів мовлення дитини з РАС.

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Розкрийте поняття «комплексні складні порушення розвитку» (10 балів).

2. Охарактеризуйте сутність логокорекції в роботі з дітьми з ООП (10 балів).

3. Обґрунтуйте перспективи використання логокорекції в роботі з дітьми із порушенням мовлення, інтелектуального розвитку, ДЦП, та проілюструйте прикладами. (20 балів).

Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи, педагогіки та логопедії.

Протокол №__ від «__» _____ 20__ року

Завідувач кафедри, професор

Савінова Н.В.

Упорядник

Савінова Н.В.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1.	Поточні опитування на семінарських заняттях	3*17 = 51
2.	Самостійна робота	10
3.	Контрольна робота	8
4.	Залік	30
	Всього	100

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1.	Поточні опитування на семінарських заняттях	5*6= 30
2.	Самостійна робота	20
3.	Контрольна робота	20
4.	Залік	30
	Всього	100

Критерії оцінювання відповіді на семінарських заняттях:

Відповідь здобувача повністю відповідає поставленому питанню, є	3
---	---

аргументованою; студент демонструє глибоке розуміння теоретичних положень дисципліни;	
Відповідь частково правильна; основні теоретичні положення розкрито частково; присутні незначні неточності у використанні термінології;	2
Відповідь частково неправильна; ключові теоретичні аспекти розкрито поверхнево;	1

Критеріями оцінювання доповіді виступають:

- усна презентація доповіді на семінарському занятті.
- критерії аналогічні критеріям опитування на групових заняттях (50%);
- повнота відповідей на питання поставленні після презентації доповіді (50% оцінки).

Критерії оцінювання контрольної роботи

Денна форма навчання:

Усі завдання виконано повністю; наведено точне визначення ключових понять; теоретичне питання розкрито всебічно з використанням фахової літератури; практичний кейс розв'язано обґрунтовано та логічно; висновки аргументовані та узгоджені з аналізом;	8
Завдання контрольної виконано у мінімально повному обсязі; теоретичний аналіз і практичний кейс розкриті частково; деякі висновки не аргументовані; присутні дрібні неточності.	7-5
Завдання контрольної роботи виконано частково; визначення понять неточні; теоретична частина або кейс розкриті поверхнево; аргументація слабка або логічно неповна; висновки фрагментарні;	5-3
Завдання контрольної виконано поверхнево; ключові поняття не визначено; аналіз теоретичної частини і кейсу відсутній або некоректний; висновки відсутні;	1-2

Критерії оцінювання контрольної роботи

Заочна форма навчання:

Усі завдання виконано повністю; наведено точне визначення ключових понять; теоретичне питання розкрито всебічно з використанням фахової літератури; практичний кейс розв'язано обґрунтовано та логічно; висновки аргументовані та узгоджені з аналізом;	15-20
Завдання контрольної виконано у мінімально повному обсязі; теоретичний аналіз і практичний кейс розкриті частково; деякі висновки не аргументовані; присутні дрібні неточності.	7-14
Завдання контрольної роботи виконано частково; визначення понять неточні; теоретична частина або кейс розкриті поверхнево; аргументація слабка або логічно неповна; висновки фрагментарні;	4-6
Завдання контрольної виконано поверхнево; ключові поняття не визначено; аналіз теоретичної частини і кейсу відсутній або некоректний; висновки відсутні;	1-3

Контрольна робота

Варіант 1.

1. Опишіть систему державної допомоги й назвіть установи для осіб зі складними комплексними порушеннями розвитку в Україні.
2. Методичне забезпечення психокорекційного і логокорекційного процесу в Україні: підручники, посібники, навчальні зошити для дітей з ООП.
3. Шляхи соціалізації дитини з сенсорними розладами та порушеннями опорно-рухового апарату.

Варіант 2.

1. Актуальна тематика та структурна композиція консультації для батьків з проблем онтогенезу та дизонтогенезу мовленнєвої діяльності у дітей з ООП зі складними комплексними порушеннями розвитку.
2. Психокорекційний та логопедичний супровід дитини з комплексними порушеннями розвитку засобами Вальдорфської педагогіки.
3. Дайте загальну характеристику та назвіть особливості психічного та мовленнєвого розвитку з дітей з порушенням слуху.

Оцінювання заліку

Оцінювання заліку здійснюється за комплексом критеріїв, що відображають глибину засвоєння теоретичних знань, здатність до аналізу та застосування отриманих умінь у практичних ситуаціях, а також логіку й академічну обґрунтованість викладу.

36-40 балів оцінюється відповідь здобувача, яка демонструє системне і глибоке розуміння ним теоретичних засад дисципліни та їх практичне застосування, містить логічно послідовний, аргументований виклад, власні узагальнення та висновки.

30-35 балів оцінюється відповідь, що розкриває більшість питань повністю, матеріал систематизовано, але допускаються незначні неточності; аргументація здебільшого коректна, логіка викладу переважно збережена.

20-29 балів оцінюється відповідь, яка розкриває питання частково, містить фрагментарний виклад матеріалу, обмежений аналіз теоретичних та практичних аспектів, слабку аргументацію та логіку викладу.

10-19 балів оцінюється відповідь, що є поверхневою, неповною, більшість матеріалу не розкрито; відсутня коректна аргументація та логічність викладу.

0-9 балів оцінюється відповідь, яка не розкриває тему в повному обсязі, є теоретичні помилки, або відсутня.

Самостійна робота студентів передбачає виконання завдань із кожної теми дисципліни, що забезпечує глибоке опрацювання навчального матеріалу, розвиток аналітичного та критичного мислення, умінь систематизувати і узагальнювати інформацію, застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях.

Завдання самостійної роботи можуть включати: підготовку конспектів або доповідей за змістом теми; розв'язання практичних завдань або кейсів; виконання проєктних та творчих робіт.

Оцінка за самостійну роботу формується як сума балів, з урахуванням обсягу, якості та глибини опрацювання кожної теми.

20-18 балів – завдання виконано повністю, з дотриманням академічних стандартів оформлення; відповіді структуровані, демонструють глибоке розуміння матеріалу, висновки аргументовані; всі теми розкрито комплексно;

17-11 балів – завдання виконано частково або з незначними помилками; матеріал опрацьовано, але присутні незначні недоліки розкриття деяких тем; висновки частково аргументовані;

10-5 балів – не повністю виконано, є фактичні помилки, висновки не ґрунтовні;

4-1 – більшість тем не опрацьовано, порушено академічні вимоги; відсутні висновки

0 – завдання не виконано.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку

90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D		
60-66	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Боряк ОВ Мовленнєвий розвиток дітей з особливими освітніми потребами як провідний чинник соціалізації / ОВБоряк, ЮМКосенко // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2020. № 2. С. 65-70. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2020_2_12
2. Данілавічюте, Е. А. Особливі мовленнєві потреби: стратегія організації гуманістичного освітнього середовища / Е.А. Данілавічюте // Гуманізація освітнього простору спеціальної та інклюзивної освіти: теорія і практика : колект. монографія / Е.А. Данілавічюте, С.П. Миронова, Н.Г. Пахомова, О.М. Таранченко [та ін.]; за наук. ред. А.А. Колупаєвої, І.М. Дичківської. – Рівне : Волинські обереги, 2020. – С. 84 – 94.
3. Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі / навчально-методичний посібник / Данілавічюте Е. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 96 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739721/>
4. Мартинюк З.С. Моделювання орфографічної компетентності у школярів молодшої ланки навчання з особливими мовленнєвими потребами. Monograph Publishing House of University of Technology, Katowice, 2021 № 44.С 482-488
5. Пахомова НГ, Баранець ІВ. Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2022 Nov 24(43):55-63.
6. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення : навчально-методичний посібник / Е. Данілавічюте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. – Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. – 847 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734273>
7. Савінова Н. , Нездатна А. Вплив ігротерапії на мовленнєвий розвиток дитини з особливими освітніми потребами в історичному дискурсі. Особлива дитина: навчання і виховання, 2023.112(4), 24-39. <https://doi.org/10.33189/ectu.v112i4.154>
8. Савінова Н. В., Карпенко К. М. Шляхи підготовки майбутніх вчителів-логопедів до роботи в умовах розв'язкового інклюзивного простору. Cross-cultural studies in higher school pedagogy:international collective monograph /edited by Н. F. Ponomarova, А. А. Kharkivska, L.O. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council.–Publishing house OKTANPRINTs.r.o., 2023. P.815-838.
9. Савінова Н. В., Середа І.В., Кисличенко В. А. Компетентісно зорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти. Монографія. Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2022.

10. Савінова Н.В. «Викладання курсу «Спецсеминар «Актуальні проблеми логопедії» студентам спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Миколаїв. 2021. 49 с.
11. Савінова Н.В. «Викладання курсу «Сучасні технології логопедичної роботи» студентам спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Миколаїв. 2021. <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/handle/123456789/962>
12. Савінова Н.В. Компетентнісна парадигма диференційованої логопедичної корекції. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2023. № 45. С. 93-98.
13. Савінова Н.В., Берегова М.І. Логопедія з методикою викладання. Р 1. Теоретико-методологічні засади та предметна область викладання курсу «Логопедія» студентам спеціальності 016.01 Логопедія. Навч.-мет. пос. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 204 с.
14. Савінова Н.В., Берегова М.І., Борулько Д.М. Стан готовності майбутніх вчителів-логопедів до роботи в розвивальному активно-ігровому середовищі. Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 28. Том 3. – С. 247-255
15. Савінова Н.В., Берегова М.І., Дослідження ефективності підготовки майбутніх учителів-логопедів до роботи в умовах розвивального активно-ігрового середовища. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Вип.2. – Бердянськ : БДПУ, 2020. – С. 339-350.
16. Савінова Н.В., Карпенко К. М. Кейс-технології як засіб формування деонтологічної культури майбутніх вчителів-логопедів: монографія. М.: Ілліон, 2023. 175 с.
17. Савінова Н.В., Корнієнко І.В., Берегова М.І. Викладання курсу «Логопедія» студентам спеціальності «Спеціальна освіта». Навч.-мет. пос. Миколаїв, 2020. 229 с.
18. Савінова Наталія, Савінова Ганна. Дидактика формування тематичної лексики діалогічної єдності у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення // *Modern pedagogical models of the formation and development of specifically scientific pedagogical phenomena: international collective monograph / edited by G. F. Ponomarova, A.A. Kharkivska, L.O. Petrychenko and other; Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council. – Publishing house OKTAN PRINT s.r.o., 2023. Р. 1419 – 1452.*
19. Савінова Н. В., Берегова М.І. Теоретична і практична логопедія. Навчально-методичний посібник. Миколаїв. 2025. 262 с.
20. Савінова, Н., & Берегова, М. (2025). Формування досвіду практичної інклюзії у студентів-логопедів. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 117(1), 198-215. <https://doi.org/10.33189/ectu.v117i1.223>
21. Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник / Данілавічюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань Г.В. — Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. — 657 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734271>
22. Тренажер з правопису для учнів 2-4 класів з особливими мовленнєвими потребами: навчальний посібник / Данілавічюте Е. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 84 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739722/>
23. Трофименко, Л.І. (2021). Особливості лексико-граматичного оформлення мовлення. Посібник «Методичні рекомендації для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій освітніх труднощів та рівнів підтримки осіб з особливими потребами в освітньому процесі». – С. 62-70. URI: https://ispukr.org.ua/?page_id=8429#.YvOzGnZBzIV

24. Трофименко, Л.І. (2023). Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навчально-методичний посібник. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/739525>

Додаткова

1. Древняк Л. П. Логопедична розминка, як сучасна форма мовленнєвого розвитку дошкільника/ Древняк Л.П. – Кривий Ріг. – 2020. – 48с.
2. Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Спеціальна методика розвитку мовлення дітей з ТПМ. Навчально-методичний посібник до курсу (для студентів бакалаврату спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія). Кривий Ріг: КДПУ. 285 с.
3. Ковшар О.В. Формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями засобом дидактичних ігор : навчально-методичний посібник / О.В.Ковшар, – Кривий Ріг :КДПУ, 2022. – 62 с.
4. Куренкова А. В. Сюжетно-рольові ігри соціального спрямування для дітей з інтелектуальними порушеннями старшого дошкільного віку: методичний посібник. Суми, 2020. 112с.

Інформаційні ресурси

<https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти та науки України – офіційний сайт

<https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

<http://www.nbu.gov.ua/node/1539>

<https://biblhgpa.jimdofree.com/>

<http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.

<http://www.library.edu-ua.net/id/485/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України.

<http://enc-dic.com/pedagogics> – педагогічний словник.